

Malířství a sochařství (úvod)

Římská malířská díla z Herkulanea a Pompejí, 1. stol. po Kr.

Antická umělecká teorie

(Galén dle Pythagora, Myrona a Polykleita)

Klíčové pojmy

- symmetria (proporce)
- rhythmos (rytmus v držení figur a kompozici)
- akribeia (přesnost)
- aletheia (pravdivost, pravděpodobnost)

Z teorie malířství

- Antická mimesis/imitatio: Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historiae libri XXXVII*, ca 70: Parrhasiova soutěž se Zeuxidem, počátky malířství (skiografie) atd.
- L. B. Alberti, *De pictura*, 1435-36.
Jeho ideálem malíř-humanista znalý euklidovské geometrie, ciceronské rétoriky a literatury. V první části známá definice obrazu jako plochy okna (průřez pyramidou vidění).

Skiagrafie

Daniel Chodowiecki
*Vynalezení
malířství dle
Plinia, 1787*

Pozn.: Plinius, *Historia naturalis*, kniha XXXV, napsal o počátcích malířství: „kolem stínu člověka byla vedena čára, a tak první malířství mělo takový ráz, potom se provádělo jednou barvou a takové slulo monochromatos“.

Imitatio

Schopnost umělce dokonale imitovat skutečnost: např. Zeuxis a Parrhasios u Plinia

Nový Parrhasios

Cornelis Bisschop, 1668

Trompe-l'œil (klam oka)

Johann Kaspar Füssli, cca 1750

Francois-André Vincent
*Zeuxis vybírá model z nejkrásnějších žen
v Krotónu, 1789*

René Magritte
Procházky
Euklidovy
1955

Kategorizace malířství

- podle funkce: volné/užité (např. knižní malba, či vitraje), intimní/monumentální
- podle námětu: figurální, portrétní, žánrové, krajinomalba, zátiší (jiné dělení: mytologické, církevní, světské)
- podle materiálu (podkladu, barev) a techniky: nástěnná malba, mozaika, sgrafitto, sklomalba, závěsné obrazy – deskové (nejčastěji tempera na dřevě), olej na plátně, akryl na sololitu, dále – bývá považováno za kresbu – akvarel, pastel, kvaš (vše na papíru) atd.
- podle formálního pojetí: abstraktní/zobrazující

K hermeneutice malířství

Mojmír Horyna, *Umělecké dílo jako rozvrh*

- odlišení zobrazení / obraz
- zobrazení: jeho cílem je vizuální substituce skutečnosti nebo věci, která se nachází mimo obraz (vizuální „simulace“)
- obraz je zjevným uchopením a předvedením zobrazované skutečnosti před naším pohledem; H. G. Gadamer, *Pravda a metoda*: „...obraz uplatňuje své vlastní bytí, aby nechal vystoupit zobrazené“

(sborník *Dějiny umění v české společnosti*. Praha 2004, s. 82.)

Sochařství

Giotto – Andrea Pisano,
Sochař při práci, reliéfní
výzdoba kampanily
dómu ve Florencii,
po 1334

Kategorizace sochařství

- podle prostorového pojetí: socha, sousoší, reliéf
- podle funkce: volná díla / díla spojená s architekturou (též pomníky)
- podle výtvarné techniky: 1) skulptura, 2) plastika, 3) kovotepectví, antická toreutika

Rozlišení skulptura / plastika

- **Skulptura** (lat. sculpere = řezat do něčeho)
– ubírání hmoty dřeva, kamene či kosti
(kamenosochařství, řezbářství, glyptika tj. řezba gem a kamejí)
- **Plastika** (řec. plastikos = tvořící z hlíny)
– přidávání hmoty, tj. modelování ve vosku, štuku, hlíně (ceroplastika, štukatérství, terakotářství) a kovolitecké postupy

Teorie sochařství

Leon Battista Alberti, *De statua*, 1464

- odlišuje sochřaskou práci „per via di porre“ (plastika) a „per via di levare“ (skulptura)
- sochařská metoda – znázornění druhového a individuálního, důraz na správné proporce, k jejichž stanovení navrhuje přístroj definitor (vymezovač)

Albertiho definitor
(rytina z boloňského
vydání, 1782)

K hermeneutice sochařství

Mojmír Horyna, *Umělecké dílo jako rozvrh*

Sochařství nám tak před oči přivádí spolubytí s druhými jako jeden ze základních existenciálů pobytu. Vzcházení druhého v sochařském díle je nabídkou zjevujícího setkání, ve kterém se zjevným stává to podstatné (tedy spolubytí) v celé škále možných ladění a relací: od prosté solidarity až po vystoupení autority.

(sborník *Dějiny umění v české společnosti*. Praha 2004, s. 85.)